

PERCEPCIJA DJECE I MLADIH RIZIČNOG PONAŠANJA O ZNAČAJU VRŠNJAKA- KVALITATIVNI PRISTUP

Ivana Jeđud

Sveučilište u Zagrebu

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Odsjek za poremećaje u ponašanju

SAŽETAK

Rad je dio cjelovitog znanstveno-istraživačkog projekta «Socijalnopedagoška dijagnoza - participacija korisnika u procesu procjene potreba i planiranja intervencija¹» u kojem je sudjelovalo 40-ero djece i mladih. Korištena je kvalitativna metodologija i kvalitativna analiza teksta. Osnovni cilj rada je steći uvid u percepciju važnosti vršnjaka djece i mladih s poremećajima u ponašanju ili u riziku za razvoj poremećaja, unutar socijalnopedagoškog područja **Vršnjaci i slobodno vrijeme**. Zanimanje je usmjereno na to kako djeca i mladi doživljavaju svoje vršnjake, na koji način govore o prijateljima i prijateljstvu, kako prezentiraju načine i sadržaje druženja s vršnjacima te kako vide sebe u društvu vršnjaka. U radu su analizirane ukupno 472 izjave djece i mladih o vršnjacima i načinu provođenja slobodnog vremena. Na temelju analize izlučena su dva područja s pripadajućim kategorijama: **Prijatelji** (Prijateljstvo, Najbolji prijatelj, Očekivanja od prijatelja, Negativna iskustva s prijateljima, Doživljaj veze i partnerstva) i **Društvo** (Kriterij izbora društva, Doživljaj društva, Položaj u društvu, Doživljaj sebe u društvu, Odnos roditelja prema društvu i slobodnom vremenu). Djeca i mladi, sudionici ovog istraživanja procjenjuju druženje s vršnjacima kao izuzetno važno. Najčešće spominjani elementi u opisu društva i prijatelja su: pomoć i podrška, povjeravanje i povjerenje te uzajamno dijeljenje.

Ključne riječi: djeca i mladi, vršnjaci, društvo, prijatelji, kvalitativni pristup

1. UVOD - VRŠNJAČKA GRUPA I PRIJATELJI

Već stara mudrost i osnovne postavke psihologije uče da je čovjek socijalno biće. R.M. Berns (Bašić, 2002) kaže kako ljudi trebaju druge ljude da prežive a djeca trebaju drugu djecu. Druženje i bivanje s vršnjacima važan je dio odrastanja i sjećanja svih ljudi. U društvu vršnjaka raste se i razvija kroz igru, zabavu, zajedništvo i dijeljenje.

Karcher (2005) govori kako se djeca prirodno okupljaju u vršnjačke grupe te vršnjake naziva kulturalnim ambasadorima. Cooley (1909, prema Bukowski i Hoza, 1989) vršnjačku grupu, uz obitelj i susjedstvo smatra univerzalnom socijalnom arenom budući da su upravo obitelj i vršnjačka grupa za većinu djece najvažniji mikrosustavi unutar kojih se razvijaju (Vasta, Haith i Miller, 1998). Gledajući razvojno, usporedo s dobi djeteta povećava se i količina vremena koju provodi s vršnjacima i to,

kako kaže Lacković-Grgin (1994) kako u formalnim grupama (npr. vrtić, škola) tako i u neformalnim (npr. društvo u susjedstvu). Odnosno, kako raste, dijete osim svoje primarne socijalizacijske sredine- obitelji ulazi u druge sustave i sredine kao što su susjedstvo, vrtić, škola, institucije slobodnog vremena. U tim drugim sredinama pojačano se susreće s vršnjacima i oni preuzimaju tu važnu ulogu socijalizacijskih resursa. Hartup (1992, prema Vasta, Haith, Miller, 1998) govori kako je upravo to povećanje količine vremena koje dijete provodi s drugom djecom najvidljivija razvojna promjena u odnosima s vršnjacima.

Odnosi s vršnjacima imaju određene funkcije za rast i razvoj pojedinca. Hartup (1992) ih sistem-atezira na sljedeći način:

- vršnjaci su **emocionalni resursi** za zabavu i za adaptaciju na stres,

¹ Socijalnopedagoška dijagnoza - participacija korisnika u procesu procjene potreba i planiranja intervencija je znanstveno istraživački projekt koji se provodio u razdoblju od 2002. do 2006. godine na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu uz financijsku potporu MZOS RH.